

PONTIFICO COMITATO
PER I CONGRESSI EUCHARISTICI
INTERNAZIONALI

Testvériség a világ gyógyítására

„Mindnyájan testvérek vagytok!” (Mt 23,8)

ALAPDOKUMENTUM

53. NEMZETKÖZI EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS
QUITO (ECUADOR) - 2024. SZEPTEMBER 8–15

NEMZETKÖZI EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS 2024
QUITO
www.iec2024.ec

NEMZETKÖZI EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUSOK PÁPAI BIZOTTSÁGA
www.congressieucaristici.va

Bemutató

Mély örömmel ismertetem a 2024-es quitói Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus doktrinális és teológiai alapját nyújtó Alapdokumentumot.

Amikor 2021. március 20-án Ferenc pápa Quitót jelölte meg a 2024-ben megrendezésre kerülő Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus helyszínéül annak alkalmából, hogy Ecuador Jézus Szentséges Szívének történt felajánlása százötvenedik évfordulóját ünnepeljük, elkezdünk gondolkodni, tervezni, de legfőképpen álmodni e nagyszabású, sőt a világon a legnagyobb egyházi eseményről.

2024. szeptember 8. és 15. között Quito (Ecuador) városa ünneplőbe öltözik az 53. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus tiszteletére, és gyarmati utcáinak színes hálójában több ezer embert fogad majd a világ minden tájáról, akik azért érkeznek ide, hogy együtt ünnepeljük hitünk misztériumát, és az adományok örömteli megosztásával megújítsuk Krisztus, a mennyből alászállott élő kenyér iránti szeretetünket.

A világméretű eseményre való tekintettel az 53. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus Teológiai Bizottsága a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusok Pápai Bizottságával együttműködésben dolgozta ki ezt az Alapdokumentumot, melynek témája: Testvériség a világ gyógyítására. Ezt a segédanyagot Ecuador és a többi ország részegyházai számára az eucharisztikus napokra való gyümölcsöző felkészülés megkönnyítése céljából készítettük el. Így tehát a kongresszus elmékedésének középpontjában álló emberi testvériség nem marad pusztán álmom, hanem megtalálja a módját, hogy az Eucharisztia ünneplésén keresztül megvalósuljon.

A szöveg a latin-amerikai népek hitbeli tapasztalatának ízét hordozza, akik szeretnék megosztani ezt az ajándékot azokkal, akik valamilyen módon részt kívánnak venni a nemzetközi kongresszuson. Quito egyháza eucharisztikus sátorra fog változni, ahol az Ige és a Kenyér asztala mellett összegyűlhetünk, hogy felfedezzük Isten irgalmas jelenlétét, aki mérhetetlenül szeret minket, és testvérekké, egyazon Atya gyermekeivé tesz minket. A feltámadt Úrtól kapott, és minden szentmise – és az abból értelmet nyerő Eucharisztia-imádás – középpontjában álló húsvéti ajándék, miközben begyógyítja sebeinket, segíteni fog minket abban is, hogy gondoskodjunk minden testvérünkről.

Emeljük fel szívünket dicsőítésre, és Ferenc pápa szavaival kérjük Istentől kegyelmet, hogy készítse fel szívünket a testvéreinkkel való találkozásra, hogy legyőzzük az eszmei, nyelvi, kulturális és vallási különbségeket. Kenje fel egész lényünket irgalmassága olajával, amely begyógyítja a tévedés, az ellentétek és a viták sebeit. Adja kegyelmét, hogy szelíden és alázatosan indulhassunk el a béke keresésének fáradságos, ámde termékeny ösvényein (Fratelli tutti, 254.).

Egyesülve az Élet Urában:

+ Alfredo José Espinoza Mateus SDB
quitói érsek, Ecuador prímása

Kelt Quitóban, 2023. június 16-án, Jézus Szent Szíve főünnep

BEVEZETÉS

Álom a testvériségről

„*Mindnyájan testvérek vagytok*” (Mt 23,8)

- 1 Ferenc pápa Jézusnak ezekkel a Máté evangéliumában olvasható szavaival világítja meg az ecuadori Quito városában megrendezésre kerülő 53. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust.¹ A Mester e mondatával arra buzdítja tanítványait, hogy tudatosítsák magukban, hogy ők mindannyian testvérek, ugyanazon Atya gyermekei. A hívők közössége isteni hivatásánál fogva arra hivatott, hogy emberi kapcsolatait a testvéri szeretetre alapozza, a testvéri kapcsolatokra, amelyek e széttöredezett világnak a remény jelét, a sebek gyógyulásához szükséges kenetet jelentik. „Ti pedig mindnyájan testvérek vagytok” (Mt 23,8), emlékezteti a Mester a mai társadalmat a népek között zárandokló egyházán keresztül.
- 2 Az 53. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus összefüggései a világ gyógyítását szolgáló testvériség sürgetését fejezik ki. A latin-amerikai kontinens és más földrészek különböző országai is belső, társadalmi-politikai összeomlástól szenvednek. Az imperialista jellegzetességekkel bíró transznacionális érdekekre reagáló történelmi, erőszakos és csendes gyarmatosítás maradványai mind a mai napig érezhetőek.² Az emberek a folyamatosan zajló tüntetéseken utasítják el az egyre egyenlőtlenebbé váló gazdasági rendszert, ahol a szegénység és igazságtalanság egyre csak nő. „A szegénység és az egyenlőtlenség Latin-Amerikában olyan sebek, amelyek nem gyógyulnak, inkább csak egyre mélyülnek. A világjárvány és annak következményei, valamint az egyre súlyosbodó világpolitikai, gazdasági és katonai kontextus láthatólag elzárja a fejlődés és a felszabadítás utáni vágyakozás útját”.³ Európát megrázta a küszöbén zajló háború, amely felidézi a 20. század világháborúiban átélt borzalmakat és az eltérő társadalmi elképzelésekkel rendelkező Nyugat két tömbre szakadását. A Közel-Keletről növekvő feszültségről és tartós erőszakról érkeznek hírek, Afrikából pedig az állandósult szegénység mellett folyamatosan – egy jobb világban menedéket kereső – menekültekkel teli hajók indulnak útnak. Ez egy sokszor elérhetetlen világ, amelynek sokan a kikötőjéig sem jutnak el, mert útközben a Földközi-tenger vizében éri őket a halál.

1 Az eucharisztikus kongresszusok természetéről ld. *Rituale Romanum: De sacra communione et de cultu mysterii eucharistici extra Missam* (1973) 109–112. [magyarul: *Bűnbocsánat és Oltáriszentség. Szertartáskönyv, kézirat, MKPK, Budapest* (1976) 273–274.]

2 Cf. DICASTERO PER LA CULTURA E L'EDUCAZIONE – DICASTERO PER IL SERVIZIO DELLO SVILUPPO UMANO INTEGRALE, *Nota congiunta sulla “Dottrina della scoperta” dei Dicasteri per la Cultura e l'Educazione e per il Servizio dello Sviluppo Umano Integrato* ('A Kultúra és Nevelés Dikasztériumának és az Átfogó Emberi Fejlődés Dikasztériumának közös nyilatkozata a „felfedezés tanáról’) (30 marzo 2023)

3 Cf. CENTRO DE INVESTIGACIÓN SOCIAL AVANZADA, *América Latina. Diagnósticos y desafíos* ('Latin-Amerika Diagnózisok és kihívások'), Dossier Estudios Latinoamericanos ('Latin-amerikai tanulmányok aktája'), CISAV, Querétaro (2023) 23.

- 3 Nem csupán arról van szó, hogy meg kell gyógyítani a Földön élő népek közötti kapcsolatokat, hanem arról, hogy meg kell gyógyítani az ember szívéen esett, a békét és megbékélést ellehetetlenítő sebeket. Észre kell vennünk, „hogymindannyian ugyanabban a bárkában vagyunk, mind törekenyek és iránynt vesztettek, ugyanakkor mégis fontosak és szükségesek vagyunk, mindannyian arra nyertünk meghívást, hogy evezünk együtt, hisz mindannyiunknak szüksége van a kölcsönös támasznyújtásra. Ebben a bárkában... itt vagyunk mindannyian.”⁴ A kegyelem olyan pillanatai, mint amilyen az eucharisztikus kongresszus is, lehetővé teszik számunkra, hogy felelevenítsük Isten ajándékát és tudatosítsuk magunkban, hogy a Krisztus szívéből fakadó eucharisztikus szeretet által átölelt népek mind testvérek, egyazon Atya gyermekei, a testvériség építői. Testvériség az emberek között, testvériség a teremtséssel.
- 4 Az Egyház e megosztottság közepette a szinodális megkülönböztetés folyamatában jár, miközben kérdéseket tesz fel önmagának; a helyi, kontinentális egyházak és az egyetemes egyház arra törekszik, hogy visszanyerje szinodális mivoltának alapvető jegyét, hogy együtt járjon, mert küldetése van a közösségben és a részvételben, és így teljesítse hivatását – „Tedd tágassá sátradbant a helyet” (vö. Iz 54,2) – azért, hogy a radikális befogadás, a közös összetartozás és a mély vendégszeretet testvéri helye legyen.⁵Hálát adunk Istennek, amiért ez az eucharisztikus kongresszus a vatikáni Püspöki Szinódus két általános közgyűlése (2023. október — 2024. október) között kerül megrendezésre, ezt az eucharisztikus lakoma prófétai jelének tekintjük, a szinodalitás központi és legmagasabb szintű kifejeződésének.⁶
- 5 Ecuador Jézus Szentséges Szívének történő felajánlásának 150. évfordulója (1874. március 25.) alkalmából Quito érsekségét választották az új Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus házigazdájának. 1886-ban ebben a városban rendezték meg az első nemzeti eucharisztikus kongresszust; ma Isten ecuadori népe Mária Széplőtelen Szívének oltalma alatt fogadja a keresztényeket a világ minden tájáról, hogy elmélkedjenek és megéljék az Eucharisziát, a világ gyógyulásának testvériségét.
- 6 Ahogy János apostol elmeséli, Krisztus kereszten átszúrt oldalából vér és víz jött ki (vö. Jn 19,34), a keresztség és az Eucharisztia jelei, az Egyház forrásáé és csúcsáé.⁷ Kétség sem fér hozzá, hogy a húsvéti misztérium ámulatával ünnepele Eucharisztia⁸ a Krisztus Szíve iránt érzett szeretet legfőbb tere. Ahogy VI. Pál pápa is mondta: „Azt kívánjuk, hogy az Oltáriszentségben való intenzívebb részvételben keresztül tiszteljük Jézus Szívét, akinek legnagyobb ajándéka az

4 Papa FRANCESCO, *Homilia. Momento straordinario di preghiera in tempo di epidemia. ('Rendkívüli imádság járvány idején Ferenc pápa vezetésével')*, (27 marzo 2020)

5 Vö. SZINÓDUS ÁLTALÁNOS TITKÁRSÁGA, „Tedd tágassá sátradbant a helyet” (Iz 54,2). *Munkadokumentum a kontinentális szakaszhoz* (2022. X. 24.) 31.

6 Cf. COMMISSIONE TEOLOGICA INTERNAZIONALE, *La sinodalità nella vita e nella missione della Chiesa ('A szinodalitás az Egyház életében és küldetésében')*, (2 marzo 2018) 47.

7 Vö. II. VATIKÁNI ZSINAT, *Lumen gentium* kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzról (1964. XI. 21.) 3., 11.

8 Vö. FERENC pápa, *Desiderio desideravi* kezdetű apostoli levél (2022. VI. 29.) 24–26. (ford. Tózsér Endre)

Eucharisztia.”⁹ A mennyei Atya gyermekei, akik Krisztusban testvérek, Benne érik el az Istennel való legmélyebb közösséget és az egymás közötti testvériséget.¹⁰ Az Eucharisztia ünneplése annyit tesz, mint belemerülni Isten szeretetének kohójába, ahol az egyházi közösség kikristályosodik.¹¹

- 7 Egy sérült világ áll előttünk. Egy nyílt, gennyedző sebekkel teli világ. Az emberi történelem hajnala óta léteznek vérontással tarkított találkozások és utak. A törekenyek, a kicsik, a sebezhető és az eldobható mind a mai napig ki vannak zárva a közjóból, a társadalmi igazságosságból, a szabadságból és az emberi jogokból; ki vannak zárva a közös kenyér sátrából, a közös otthonból, amely gyermekeként és testvéreként menedéket nyújt nekünk. Egy testvér elleni támadás mindig a közös otthon, a teremtés elleni támadás is.
- 8 Isten régen sem volt süket és közömbös az emberiség szenvedése iránt, és ma sem az. Az idők teljességében az Atyaisten nekünk adta Fiát, Jézus Krisztust, a megtestesült Igét, aki a bűnt és a halált legyőzve még a kereszten is felajánlotta magát megváltásunkért, és aki egyszerre lett életünk kenyere és pásztora. Krisztus az Isten kenyere, aki testvérekké tesz minket, és megbékéltet bennünket, hogy mindenki, aki velünk együtt jár, többé ne idegen legyen az úton, hanem felebarátunk és útitársunk. Az Eucharisztia sátrából, az élet felajánlásából pedig azért, hogy másoknak is legyen élete, a hóhéroknap éppen az általuk elkövetett erőszak helyszínén történő megbocsátásból az Úr jelenléte keresztény közösségeket hoz létre, ahol az ember újra és újra megtanulja, hogy a gyűlölet, az ellenségeskedés és az önzés által megsebzett világ számára a párbeszéd, a megbékélés és a béke a gyógyulás útja.
- 9 A Szentatya 2020. október 3-án, Assisi Szent Ferenc sírjánál aláírta Fratteli tutti kezdetű enciklikáját. Ezzel rövid idő alatt sokak szívében felébresztette az egyetemes testvériség iránti törekvést, rávilágított benne a mai világ számos sérülésére, rámutatott az igaz és igazságos testvériség elérésének néhány módjára és mindenkit, egyént és intézményt egyaránt arra buzdít, hogy dolgozzunk is érte.
- 10 Quito, a világ közepének városa, a nulladik szélességi fokon kitágítja sátrát és egy hatalmas eucharisztikus sátorral változik, ahová mindannyian meghívást kapunk hogy csatlakozzunk a Krisztus teljes szeretete által megváltott és meggyógyított testvériség nagy álmához. Ferenc pápa hív meg minket: „Álmodjunk tehát egyetlen emberiségként, mint ugyanabból az emberi testből való vándorok, mint ugyanazon Föld gyermekei, amely befogad, valamennyiünket hitünk és meggyőződésünk gazdagságával, mindegyikünket a saját hangjával, mindnyájan testvérek vagyunk!”¹²
- 11 Hiszünk benne, hogy a testvériség mélyen az emberben gyökerezik függetlenül attól, hogy milyen konkrét körülmények vagy történelmi korlátok között él. A teljesség és az élet utáni

9 VI. PÁL pápa, *Investigabiles divitas Christi* kezdetű apostoli levél (1965. II. 6.) s.n. (ford. VNL)

10 Vö. XVI. BENEDEK pápa, *Deus caritas est* kezdetű enciklika (2005. XII. 25.) 14. (ford. Diós István)

11 Vö. FERENC pápa, *Desiderio desideravi* kezdetű apostoli levél (2022. VI. 29.) 57. (ford. Tózsér Endre)

12 FERENC pápa, *Fratelli tutti* kezdetű enciklika (2020. X. 3.) 8. (ford. Diós István)

törekvésről, vágyakozásról, annak szomjúhozásáról beszél nekünk, hogy szebbé és méltóbbá tegyük a létezését.

Mindebből a keresztények számára a jóakarató emberekkel közös kutatást és megújult párbeszédet lehetővé tevő útkeresés iránti elkötelezettség következik. Ez az az egyszerű és szigorú köteletség, amely a krisztusi kijelentés tudatosításából fakad: „Mindnyájan testvérek vagytok” (Mt 23,8).

1. MEGSEBZETT TESTVÉRISÉG

„*Hol van a testvéred?*” (Ter 4,9)

- 12 Isten ezt a kérdést teszi fel Káinnak, miután az megölte testvérét. „Hol van Ábel, a testvéred?” (Ter 4,9) Az égből szóló kérdés, miután Ábel vére kiáltott a földről. Az örökké visszhangzó kérdés, amely emlékeztet minket az eredeti emberi hivatásra és az egész teremtés testvériségre való hivatására.

ISTEN TEREMTŐ SZÁNDÉKA: GYERMEKEK ÉS TESTVÉREK

- 13 Isten öröktől fogva úgy tervezte, hogy szeretetből teremt, örökbefogadó fiúságra hívja az embereket, és testvériséget alkot, hogy kölcsönös ajándékuk, a Szentlélek által létrejőjön az Atya családja a történelemben. (vö. Ter 1–2). Ez az eszmény mindenekelőtt az üdvösség terve, mivel az ember Isten segítségével nélkül nem tud olyan választ adni Istennek, ami a *gyermeki* válasz tulajdonságával rendelkezik, de Isten szeretete elég nagy ahhoz, hogy elérje az embert még akkor is, ha ő bűnnel utasítja el. Ez a kettős, a gyermekségre és a testvériségre szóló elhivatottság határoz meg minket mint emberi lényeket, tekintve, hogy az létünk azonossága, hogy egyazon Atyának a gyermekei és egymás testvérei vagyunk.

A testvériség Isten atyaságában gyökerezik.¹³ Ez nem egy általános, differenciálatlan és történelmileg hatástalan atyaság, hanem Isten személyes, pontos és rendkívül konkrét szeretete minden egyes ember iránt (vö. Mt 6,25–30). E gyermekeit teremtő és őket szerető Isten kezdeményezésére felel az ember válasza. „Az emberi egyed, mivel Isten képmása, a személy méltóságával bír: nem csupán valami, hanem valaki. Képes arra, hogy megismerje önmagát, uralkodjék önmagán, szabadon ajándékozza magát és közösségre lépjen más személyekkel; és kegyelemből szövetségre hivatott a Teremtőjével, hogy hittel és szeretettel válaszoljon neki, amit helyette senki meg nem tehet.”¹⁴

Egyazon Atya gyermekei: kozmikus testvériség

- 14 Az egész teremtés teljes egységben van. Tehát az egész kozmikus közösség egyazon harmónia ritmusára rezeg, mivel az egész teremtés egy a minden egyén szabadságából és jóságából szőtt hálónak a része. Minden, amit az ember tesz vagy nem tesz, pozitív vagy negatív hatással van az egész teremtésre.

A Teremtés könyvében az emberre bízzák a teremtés gondozását. Ezért minden férfinak és nőnek be kell fogadnia, szemlélnie, őriznie kell ezt az ajándékot, és örülnie kell neki; valamint meg kell keresnie és meg kell találnia a Teremtőt abban a teremtésben, amely az ő otthona; végül meg kell ismernie és meg kell értenie önmagát ebben az otthonban, és felebarátjával testvéri,

13 Vö. FERENC pápa, *Fratelli tutti* kezdetű enciklika (2020. X. 3.) 272. (ford. Diós István)

14 *A Katolikus Egyház Katekizmusa*, 357.

egészséges, igazságos és időtálló kapcsolatokat kell szőnie. Végeredményben az egész teremtés hivatása az egyetemes testvériség, mert benne teljesebbé válik az üdvösség terve.

BŰN: AZ ISTENI ATYAI KAPCSOLAT MEGSZEGÉSE

- 15 Ádám és Éva szívében azonban már a kezdetekben el van vetve Isten jóságának a hite (vö. Ter 3,1). Az Istennel folytatott gyermeki párbeszéd kétséggel és eltávolodással terhes csenddé fordul. Az Éden többé már nem a találkozások és a párbeszéd földje, hanem a bujkálás és a büntudat helye. (vö. Ter 3,10).

Széthullott testvériség

- 16 Ez a kezdeti eltávolodás a teremtő terveitől vezet majd Káin és Ábel testvérviszályához is. Ennek eredményeképpen a másik személyből pusztán egyén válik. Sőt, gyermeki létének elvesztése után az idősebb testvér öccsében is a riválist, a fenyegetést látja. A bűn a személyt egyszerű egyénné alacsonyítja le, minden módon a teremtés elpusztítására törekszik.

A bűn szétszakította az Istennel való közösséget, a testvéri közösséget és a teremtéssel való közösséget. Az üdvösség történetében azonban nem a szakadásoké az utolsó szó. A Krisztusban és az ő Egyházában véghezvitt megváltáson keresztül, a szentségek és a szeretet által továbbra is Isten vezeti az emberiség útját a közösség teljessége felé a felebarátainkért és a közös otthonunkért vállalt felelősségben és gondoskodásban.¹⁵

- 17 Isten Káinhoz intézett kérdése még ma is teljes erővel követeli a magyarázatot: Hol van a testvéred? (Ter 4,9) Az emberiség magában hordozza a testvériségre szóló hivatást,¹⁶ de az árulás drámai lehetőségét is. Erről a megannyi háború és igazságtalanság háttérében álló mindennapi önzés tanúskodik: emberek sokasága azoknak a testvéreknek a keze által hal meg, akik ezt nem ismerik fel magukban. A másik emberre való odafigyelés és az iránta érzett felelősség jegyében elmondhatjuk, hogy testvérek vagyunk vagy nem. A testvériség az egyetlen igaz módja annak, hogy gyermekként adjuk át magunkat, az egyetlen igaz mód arra, hogy szeressük Istent: „Ha valaki azt állítja, hogy: „Szeretem az Istent”, de testvérét gyűlöli, az hazug. Mert aki nem szereti testvérét, akit lát, nem szeretheti az Istent sem, akit nem lát.” (1Jn 4,20).

ELTORZULT TESTVÉRISÉG: TESTVÉRBŐL ELLENSÉG

- 18 A testvérek közötti szeretet annyira fontos, hogy e kötelék nélkül nem lenne társadalom. A testvériség mint Isten családja tehát elősegíti az eredeti szolidaritást tagjainak sokféleségében, és egyensúlyt teremt közöttük. Az eredeti szolidaritás tehát a testvériség alapvető követelménye lehetett. Ferenc pápa emlékeztet minket arra, hogy a világ elveszítette az érzékenységet, a

15 Cf. COMMISSIONE TEOLOGICA INTERNAZIONALE, *La sinodalità nella vita e nella missione della Chiesa* ('A szinodalitás az Egyház életében és küldetésében'), (2 marzo 2018) 12.

16 Vö. FERENC pápa, *Üzenet a béke 47. világnapjára* (2013. XII. 8.) 2. (<https://katolikus.hu/dokumentumtar/uzenet-a-beke-47-vilagnapjara>)

szolidaritást, és hogy inkább az egyénieskedést vagy éppen a félretekintést részesíti előnyben.¹⁷

Az Egyház nem fordíthatja el a tekintetét a társadalmi testvériség hiányáról. Az, hogy katolikus, azt jelenti, mindenkiért van, tehát mindenki családtag benne. Isten népe, amely minden népen túlmutat, a föld népeiben testesül meg. Tehát azzal, hogy magáévá teszi gyermekei fájdmát és sebeit, a szeretet kenetével igyekszik meggyógyítani őket.

Sérült nép

- 19 Egy sérült világ áll előttünk. Látjuk, hogy még mindig mennyi nyílt seb van. Látjuk a világunkat egyre tovább emésztő új sebeket is. Ha elfedjük ezeket a sebeket, csak elfertőződnek.¹⁸ A félelem, az elutasítás, a lenézés és a bizonytalanság idegengyűlölethez, erőszakhoz, kirekesztéshez, a születendő gyermek és az idős ember elhajításához vezetnek; végeredményben tehát ez a közös otthon lerombolása. Sőt, azt kell mondanunk, hogy ez a másoktól való elidegenedés az emberi faj iránt érzett egyre nagyobb megvetésben nyilvánul meg. Ettől a sebtől vérzik el a világ. Ez a halál és az eldobás kultúrájának gennyedző sebe.¹⁹

Az Egyház testét is ezek a sebek borítják. A tagok közötti kapcsolatok itt is gyakran megromlottak. Mára tudomást szereztünk szörnyű bántalmazásokról, ezek némelyike súlyos bűncselekmény, amelyeket azok követtek el, akiknek „atyáknak” kellett volna lenniük, nem a kiszolgáltatottak gyilkosainak. Ferenc pápa többször is erőteljesen szót emelt az egyházi tanok „csapása”, az egyháziakat és világiakat érintő klerikalizmus „pestise” és a *karrierizmus* ellen, valamint felszólalt a nők döntéshozatalban való csekély mértékű részvétele ellen.²⁰ Tagjain még mindig véreznek e régi sebek.

Megbékélésre való felhívás

- 20 Istennek hála, népeink történetének legsötétebb pillanataiban mindig felbukkannak hangok, gesztusok, cselekvések, emberek, akik a Szentlélek útmutatásával, éjszakában irányt mutató világítótoronyként mindig kijelölik a követendő utat.

Példa erre Szent Óscar Amulfo Romero (1917–1980) San Salvador-i érsek munkássága 1977 és 1980 között. Országában az elnyomás a fegyveres erők és a különböző felkelő csoportok között kirobbant polgárháborúhoz vezetett. A gazdagok és a szegények közötti szakadék egyre mélyebb lett, és a kevesek által felhalmozott vagyon mértéke felháborító volt. Mons. Romero magára vállalta az emberi jogok védelmét, és szószólója lett azoknak, akiknek nem volt hangja. Az

17 Vö. FERENC pápa, *Általános kihallgatás*, (2020. IX. 2.).

18 Cf. Papa FRANCISCO, *Discurso. A los participantes en el Congreso de la Organización de Universidades Católicas de América Latina y el Caribe (ODUCAL) ('Ferenc pápa beszéde A Latin-Amerikai és Karibi Katolikus Egyetemek Szervezetének Kongresszusának résztvevőikhez')* (4 de mayo de 2023)

19 Vö. FERENC pápa, *Fratelli tutti* kezdetű enciklika (2020. X. 3.) 18–21. (*ford. Diós István*)

20 Cf. Papa FRANCESCO, *Discurso. Assegnazione del "Premio Ratzinger" ('Ferenc pápa beszéde a Ratzinger-díj átadásán')* (17 novembre 2018); Papa FRANCESCO, *Discurso. Ai Partecipanti al Convegno promosso dal Dicastero per i Laici, la Famiglia e la Vita ('Ferenc pápa beszéde A Világiak, a Család és az Élet Dikasztériuma által szervezett kongresszus résztvevőikhez')* (18 febbraio 2023)

evangéliumhirdetéssel és az átélt igazságtalanságok elítélésével elutasította a forradalmi erőszakot. Tudta, hogyan közeledjen a kítaszítottakhoz, elkísérte Krisztust az eltűntek anyjához, a parasztokhoz, a bántalmazottakhoz és a kisemmizettekhez. Sajnos a szegények elsődleges választására hívók, hitoktatók és papok meggyilkolása volt a válasz. Üldözték, szentbeszédeiket gátlástalanul manipulálták, többször merényletet követtek el ellene.

Az 1980. március 23-án, nagyböjt 5. vasárnapján elmondott híres szentbeszédének címe „A tűz homíliaja” volt. Az egy hét alatt összesen 43 halálos áldozatot követelő mérsárlás után a hadsereg, a Nemzeti Gárda és a rendőrség embereihez szólva kijelentette: „Testvéreim, ti a mi saját népünk vagytok, akik saját földműves testvéreiteket ölitek, noha egy ember által adott gyilkos parancs szemben Isten törvényének kell érvényesülnie, amely azt mondja: Ne ölj! Egyetlen katona sem köteles Isten törvényének ellentmondó parancsnak engedelmessé válni. [...] Itt az ideje, hogy visszanyerjék lelkiismeretüket, és inkább saját lelkiismeretüknek engedelmessé válnak, mint a bűn parancsának [...]. Isten nevében tehát, és e sokat szenvedő nép nevében, amelynek jajkiáltása napról napra egyre hangosabban emelkedik az ég felé, Isten nevében kérlek, könyörgök, parancsolok nektek: Elég az elnyomásból!”²¹

Másnap, miután befejezte szentbeszédét az Isteni Gondviselés Kórház kápolnájában, egy kint parkoló autó hátsó ablakából egy puska tűnt fel, amelyet az oltár felé tekintő hívek nem láthattak. A testvériség szent püspöke a következő szavakkal zárta beszédét: „Ez a feláldozott Test és ez az emberekért kiontott Vér táplálja minket is, hogy Krisztushoz hasonlóan mi is odaadjuk testünket és vérünket a szenvedésnek és a fájdalomnak, nem önmagunkért, hanem azért, hogy megmutassuk népünknek, mit jelent az igazságosság és a béke [...] Ebben a pillanatban eldőlt a lövés”.²² Romero a földre zuhant. A golyó a szívébe fúródott.

Századunk nagy kihívása a testvériség

- 21 A testvériség álma átível az egész emberiségen. Nem utópia, inkább annak lehetősége, hogy minden ember megvalósítsa hivatását: a másokkal való találkozásra való elhívást. A testvériség témájában való elmélyülés ebben a történelmi pillanatban tehát mindannyiunk feladata: a kereszténységnek, a vallásoknak, a politikának, a filozófiának és tudományoknak is az a dolga, hogy feltárja annak mélységeit. A testvériségen kívül minden elveszhet.

Egyházunk és világunk történelmében is sok korábbi példát láthatunk: Assisi Szent Ferenc, Bakhita Szent Jozefina, Charles de Foucauld, Kalkuttai Szent Teréz, Óscar Romero és mások. Ők a bátor tanúi annak, hogy az emberi szívben ott lakozik a testvériség iránti vágy, amely képes legyőzni az egyéni és nemzeti érdekeket, a diktatúrákat és ideológiákat.

A keresztény hit feléleszti bennünk a testvériség emberi hivatását. Jól tudják ezt az Úr Jézus tanítványai, akik az Eucharisztia ünneplésekor arra kapnak meghívást, hogy másokat, különösen a legszegényebbeket és a legnagyobb szükségben élőket befogadják, támogassák és szeressék,

21 ROMERO, ÓSCAR, *Homílias* (Tomo VI), UCA Editores, San Salvador (2009) 453. (ford. VNL)

22 ROMERO, ÓSCAR, *Homílias*, 457. (ford. VNL)

és így óvják a teremtést. Az üdvösség története utazás másokkal, a megbocsátás és az újraegyesülés útja, amely nem egyéni, hanem testvéri utazás.

2. A KRISZTUSBAN MEGVALÓSULT TESTVÉRISÉG

„Nézzétek, milyen kedves és jó
ha egyetértésben élnek a testvérek!” (Zsolt 133,1)

- 22 Zarándoklata során már Izrael népe is a testvéri utazás öröméről énekelt. Ez annak tudatosítása, hogy az emberiség egysége a sokféleség gazdagságában, magában Istenben találja meg eredetét. Arcok, kultúrák, nyelvek és gondolatok „járnak együtt” az élet kezdete és célja felé, ami nem más, mint Isten.²³

EUCCHARISZTIA, A TÖRTÉNELEM ÖSSZEGZÉSE

- 23 Megsebzett világunk nem maradt magára, hanem kiérdemelte a sebénél végtelenül nagyobb mértékű gyógyulást. „Ahol azonban elhatalmasodott a bűn, túlaradt a kegyelem” (Róm 5,20). Isten meggyógyított és gyermekeivé fogadott minket, magára vette a mi természetünket a Fiúban, hogy mi pedig az ő természetében osztozhassunk. „Ó, csodálatos csere! Az emberek Teremtője emberi testet és lelket öltött, Szűztől született; és ő, aki férfi közreműködése nélkül jött a világra, istenségének részeseivé tett minket.”²⁴

Pontosan ott, ahol a bűn sebe a halál királyságát építette, Isten életet teremt Krisztus oldalának sebéből. (vö. Jn 19,34). A megfeszített Krisztus nyílt sebei a történelem szívében tátongó, a gyűlölet és az erőszak által okozott, és a létünket eltorzító és minket a gyermeki és testvéri identitásunktól megfosztó sebeket begyógyító szeretet sebe. Így az emberré lett Ige megváltotta az egész teremtést, mert Isten lényé maga a teremtés és a megváltás.

Abba! – a gyermekek testvéri kiáltása a Fiúban

- 24 Jézus életét egy bensőséges és bizalmi kapcsolat jellemzi Istennel, akit „Abbának” nevez (vö. Mt 6,9–13; Lk 11,1–4), ez a zsidó vallásosságban egy korábban nem ismert megszólítás. Ha a kígyó eltorzította Isten jóságos képét a Paradicsomban, és ezzel megszakadt az Ádámmal és Évával folytatott párbeszéd az életről, akkor most Jézus, a szeretett Fiú, az Atyának a kereszten felajánlott életével begyógyítja ezt az engedetlenség, önelégültség és lázadás okozta sebet.

Az Atyához intézett fohásza ugyanakkor mindig testvéri, azaz: „A mi” szót használja. Jézus megtanítja tanítványainak, hogy Istent a „Mi Atyánknak” hívják (Mt 6,9). Gyermekek vagyunk, tehát testvérek is vagyunk. Ez a „mi” az egyházi közösség, amely arra hivatott, hogy felismerje, megérlelje és táplálja a testvériséget.

Az Eucharisztia: a testvériség forrása és csúcsa

- 25 Az Egyház, a húsvét gyümölcse, az Úr és az ő országának bizonyága, a testvériség konkrét jele,

23 Cf. COMMISSIONE TEOLOGICA INTERNAZIONALE, *La sinodalità nella vita e nella missione della Chiesa* ('A sinodalitás az Egyház életében és küldetésében') (2 marzo 2018) 49–53.

24 Az *Imaórák Liturgiája*, Szűz Mária, Isten Anyja (Újév) főünnep II. Esti dicséret 1. antifóna.

amelyet Isten terve szerint az egész emberiségre ki kell terjeszteni. A keresztség az az esemény, amely először tesz minket Krisztus testének, azaz az Egyháznak a tagjává.²⁵ Az Úrral és egymással közös testi egységünk kiváltságos helye, új alapja kétségtelenül a liturgikus cselekmény, és különösen az Eucharisztia ünneplése, főként vasárnaponként. A keresztyén közösség ebben őrzi a szeretetben kifejezett kapcsolatok igazságát, és ott nyílik meg az út az emberi testvériség tényleges megvalósulása felé.

26 Így Isten fia az utolsó vacsorán és a kereszten átadott testével egyszer és mindenkorra megpecsételte testvériségünk akadályának, a minket szétválasztó gyűlölet és ellenségeskedés falának lerombolását. (Ef 2,14–15). Isten, az ég és a föld teremtője nem hagyta magára csendben és névtelenségben a történelmet, hanem végérvényesen összekapcsolta azt egy sorssal, egy hanggal, egy Testtel, a Názáreti Jézuséval, akinek jelenlétét felismerjük az eucharisztikus ünneplésben, az Isten Lelke által testvériesen összegyűlt nép számára fenntartott Igének és az Élet kenyérének asztalán.²⁶

27 Krisztus minden Eucharisztia alkalmával jelen van a nevében összegyűlt közösségben, a papban, aki *in persona Christi* ajánlja fel az áldozatot és vezeti a szent népet, jelen van a Szentírás ígéhirdetésében és a – csodálatos módon – megszentelt kenyérben és borban. Minden egyes ilyen jelenlét Krisztus egyetlen testének szentségi kifejeződése, ami a testvérek testvériségéből áll, „mibelőlünk” akik az általános papságát adjuk.²⁷ „A liturgia nem »én«, hanem »mi«, és e »mi« terjedelmének bármilyen korlátozása mindig démoni. A liturgia nem hagy minket magunkra Isten misztériuma feltételezett, egyéni értelmének keresésében, inkább kézen fog bennünket, együtt, közösségként, hogy bevezessen a misztériumba, amelyet az Ige és a szentségi jelek tárnak elénk”.²⁸

Az Eucharisztia ünneplésével leomlik minden a versengés, az erőszak és az önzés szülte fal és határ. Íme, Isten országa, a Fiúban élő gyermekek országa, Krisztus jóságos Atyja által megbékített testvérek országa, a hálás gyermekek országa, akik az Ige és a kenyér, azaz az élet, a testvériség és a megbocsátás jeleinek megosztásával belépnek Isten saját valóságába.

Az Ige asztalánál

28 Isten az Ige segítségével beszél és tart kapcsolatot az emberiséggel. Az Ige, ami Istennél volt és maga volt Isten, az Idők teljességében testté lett azáltal, hogy egy kegyelemmel teljes asszonytól született meg, és az ő húsvétjakor, a Lélek ajándékával lehetővé tette, hogy az Isten szájából származó Igéből éljen az emberiség. Ezért az Eucharisztia ünneplésekor a liturgikus év során, de

25 Vö. FERENC pápa, *Általános kihallgatás* (2018. IV. 11.) (<https://www.magyarokurir.hu/hirek/ferenc-papa-unnepeld-meg-ujjiaszuletesnapodat-is> – ford. Tózsér Endre SP); *A Katolikus Egyház Katekizmusa*, 1213.

26 Vö. II. Vatikáni Zsinat *Sacrosanctum Concilium* kezdetű konstitúció a szent liturgiáról (1963. XII. 4.) 56; *A római misekönyv általános rendelkezései*, 28

27 Vö. II. Vatikáni Zsinat *Sacrosanctum Concilium* kezdetű konstitúció a szent liturgiáról (1963. XII. 4.) 7; *A római misekönyv általános rendelkezései*, 3–5.

28 FERENC pápa, *Desiderio desideravi* kezdetű apostoli levél (2022. VI. 29.) 19.

különösen vasárnaponként, a keresztények leülnek az Ige asztala köré, és meghallgatják, megünneplik, hirdetik és elfogadják azt, hogy az Egyház egész élete beoltassék a megfeszített és feltámadt Krisztus misztériumába.²⁹

Az Ige asztala, amely körül összegyűlik Isten népe, életre kelti a „szeretet nyelvének” állandóan megújuló ünneplését, amely párbeszédbe lépve azokkal, akik hallgatják, összehozza a testvérek népét. Ez a Szent Egyház közössége!

EUCCHARISZTIA, A MEGVALÓSULT TESTVÉRISÉG

29 Az Eucharisziában megjelenik a feltámadt Úr, a mi üdvösségünk, a végső és végleges. Az Eucharisztia egy húsvéti megjelenésű állandó, ez a végleges jelenléte múltó világunkban. Ez Krisztus második eljövételének kezdete. Megelőlegezi a véglegest, az új eget és földet. Az eucharisztikus emlékezet által tehát Isten irányítja a történelmet és az emberiség a beteljesülés felé zárandokol, ahol mindannyian testvérek leszünk, ahol a testvériség sebe az isteni testvériségben gyógyul be. Az Ország ilyenfajta eszkatológiai megvalósulása a mi „itt és mostunkban” a történelem végső beteljesülésének előrejelzése.

Az Eucharisziában Krisztus, aki örökké él, megjelenik nekünk, és mi közösségbe lépünk vele a Szentlélekben. A Feltámadt Krisztus nekünk ajándékozza azt, ami ő maga: Az Igét, testét és véré, s végeredményben saját személyét és életét is. A Fiú személye és élete, aki kibékített magában mindent, és a mi létünket Isten teljességébe hozta.³⁰

A kenyér asztalánál

30 Az Eucharisztia gyógymód a testvériségében sérült világ számára. Míg a bűn miatt testvérekként váltunk ismeretlenekké, ellentétes és rivalizáló viszonyba kerültünk, az Eucharisztia együtt, egyazon atya gyermekeiként, egymás testvéreiként ültet minket Jézus testének és vérének asztalához. Így, az átváltoztatás után, az eucharisztikus ima így szól: „Ezért Fiaid halálának és feltámadásának emlékét ünnepeelve, felajánljuk neked, Istenünk, az élet kenyerét és az üdvösség kelyhét, és hálát adunk, mert arra méltattál minket, hogy színed előtt állhatunk és szolgálhatunk neked. Kérve kérünk, gyűjtsön egybe a Szentlélek mindnyájunkat, akik Krisztus testében és vérében részesülünk.”

31 Az Eucharisztikus ima és a szentáldozás között a hívek közössége együtt imádkozza a *Miatyánkot*. Az ima összefoglalja a szentmisében elhangzó dicséreteket és közbenjárásokat, másrészt az Ország lakomájának ajtaja felé terel minket, amelynek a szentáldozás egyfajta elővetítése.

32 A Miatyánk egy közösségi ima: lényegében egy családi kapcsolatokban élő közösség imája. Azzal, hogy Istent „Abba”-ként fogadjuk el, kinyilvánítjuk azt az új köteléket is, amely Jézus

29 Vö. *A szentmise olvasmányrendje*, 5., 60.

30 Vö. XVI. BENEDEK pápa, *Sacramentum caritatis* kezdetű szinódus utáni apostoli buzdítása (2007. II. 22.) 89. (ford. Diós István)

tanítványai és az emberek között létrejön. Isten atyasága létrehozza a testvériséget, amelyet mi a békeköszöntéssel ismerünk el.

- 33 Majd az oltárnál, az áldozás pillanatában a nekünk felmutatott Krisztus testére azt mondjuk „Ámen”, annak tudatában, hogy az eucharisztikus áldozással azzá válunk, amit kapunk:³¹ „Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, az bennem marad, én meg benne.” (Jn 6,56). Az ámen és az áldozás következményeként láthatóvá válik a történelemben Krisztus teste, ami maga az Egyház, a testvérek népe, amely az Úr gesztusainak és szavainak irgalmas jelenlétét ajánlja fel a világnak. „Szép ez, gyönyörű! Az áldozás, miközben egyesít minket Krisztussal, kiszakítva önzésünkből, megnyit minket mindazok felé és egyesít minket mindazokkal, akik egyek őbenne. Ez az áldozás csodája: azzá válunk, amit kapunk!”³²

Eucharisztikus áhítat és népi jámborság: a testvériség kifejeződései

- 34 Az eucharisztikus testvériség nem csak magában az ünneplésben fejeződik ki, hanem a hívek misén kívüli áhítata is meghosszabbítja és elmélyíti. Valójában az Eucharisztia őrzésének elsődleges és fő célja a lelki útravaló kiszolgáltatásában a beteg testvérrel megélt testvériség. Az Eucharisztia őrzése ezzel párhuzamosan vezette Isten népét a „templomokban őrzött égi eledel imádásának dicséretes szokásához”.³³ A szentségimádás a Szentlélek gyümölcse, melynek eredete és célja mindig a szentmise ünneplése, a papi nép testvéri tudatának kifejeződése, amikor a minket megmentő és egyesítő Misztérium előtt áll.³⁴

Az efféle áhítat mellett számos helyi egyház, de különösen a latin-amerikai egyházak gazdagodtak a népi jámborság sokféleségével. A keresztény életnek, az általános papságnak e kifejeződései segítenek a híveknek, hogy a saját kultúrájuk nyelvvel az imádságon, a dicsőítésen, a tanúságtételen és az ünneplésen keresztül kitartsanak a keresztény testvériségben.³⁵ A népi jámborság meghatározza a hívő nép szívét, és nemzedékről nemzedékre adja tovább a kereszténység egy-egy sajátos módját.³⁶ Ezt tükrözi például a Cuencában, Puijijében vagy Quitóban megrendezésre kerülő *Corpus Christi*-körmenet alkalmával a zene, a tánc, a

31 Vö. FERENC pápa, *Általános kihallgatás* (2018. III. 21.) (<https://www.magyarkurir.hu/ferenc-papa/ferenc-papa-miserol-az-aldozasban-jesus-is-magahoz-vesz-minket> – ford. Tózsér Endre SP)

32 FERENC pápa, *Általános kihallgatás* (2018. III. 21.) (<https://www.magyarkurir.hu/ferenc-papa/ferenc-papa-miserol-az-aldozasban-jesus-is-magahoz-vesz-minket> – ford. Tózsér Endre SP)

33 Vö. *Rituale Romanum: De sacra communione et de cultu mysterii eucharistici extra Missam* (1973) 5. [magyarul: in *Bűnbocsánat és Oltáriszentség. Szertartáskönyv, kézirat, MKPK, Budapest* (1976)]

34 Vö. XVI. BENEDEK pápa, *Sacramentum caritatis* kezdetű szinódus utáni apostoli buzdítása (2007. II. 22.) 68. (ford. Diós István)

35 Vö. ISTENTISZTELETI ÉS SZENTSÉGI KONGREGÁCIÓ, *A népi jámborság és liturgia direktóriuma. Alapelvek és iránymutatók* (2001. XII. 17.) 86. (ford. Domokos György)

36 Vö. FERENC pápa, *Evangelii gaudium* kezdetű apostoli buzdítás (2013. XI. 24.) 122–123. (ford. Diós István); *Discurso del Santo Padre. Santuario Nacional Mariano de El Quinche ('A Szentatya beszéde az El Quinche nemzeti Mária-kegyhelyen')* Quito (8 de julio de 2015)

színes öltözékek, a várégetés³⁷ és az ünnepi körmenetre virágszőnyegekkel feldíszített utcák.

A népi jámborságban megnyilvánuló testvériség gazdag tanúsága az a számtalan zarándokhely, különösen Mária-kegyhely, amelyek Krisztus epifániájához, az Atya nagy szentélyéhez hasonlóan³⁸ a gyermekeit és testvéreit befogadó isteni sátor kiterjesztései. Gondoljunk például a Quitói Főegyházmegyében található El Quinche nemzeti Mária-kegyhelyre, ahol Mária nemcsak november 21-én, hanem az év összes napján csakúgy, mint karácsony éjjelén, fogadja a gazdagokat és a szegényeket, hogy megmutatassa nekik a Fiát. (vö. Lk 2,16–17). Itt és minden más népi kegyhelyen a világi külsőségektől megszabadult zarándokok buzgón vesznek részt az Eucharisztia ünneplésében. Kivétel nélkül mindenki nyitott ajtókat és megterített asztalt talál, és az együtt megtett úton és a közös imádságban megtapasztalhatja a testvériséget mint Isten teremtő szándékát és a Krisztusba vetett hit ajándékát.

A TESTVÉRISÉG AZ UTOLSÓK NÉLKÜL NEM TESTVÉRISÉG

- 35 Ahhoz, hogy e Krisztusban megvalósult testvériség igaz legyen, egyetemesnek kell lennie. „Isten szívében kiváltságos helye van a szegényeknek”.³⁹ A megtestesülés misztériuma a szegényeknek erről a preferenciális lehetőségéről beszél nekünk. Az üdvösség egy szerény fiatal lány igenlő válaszára keresztül jött el, és a Megváltó szegénységben született.

Ahogy Máté Evangéliuma beszél róluk, megrázza a lelkiismeretünket: „Az utolsók” (Mt 20,16); ők a kirekesztettek, az áldozatok, a szegények, a nők, az öslakosok, a gyermekek és az idősek, a betegek, a felesleges tömegek, azok, akiknek nincs hangja, nem számítanak a társadalomban, sem az Egyházban, a szenvedő arcok, a jelentéktelenek, a *senkik*, akik azonban az utolsó napon a mi bíráink lesznek, akikkel azonosul az Úr (vö. Mt 25,31–45).

Az Egyház: sátor mindenki számára

- 36 Az utolsó ítéletről szóló evangéliumi szakasz Krisztus titokzatos, de valós azonosulásáról ír a mellőzöttekkel, az utolsókkal, azokkal, akik éheznek, akik mezítelenek, betegek vagy fogvatartottak (vö. Mt 25,31–45). Az is sokatmondó, hogy János Evangéliuma az Eucharisztia alapítása helyett a lábmosásról számol be (vö. Jn 13,1–20), ahol az Úr testvéri szolgálatra hív azért, hogy a keresztény közösségek ne korlátozódjanak a rituális gesztus ismétlésére, megfélemlítve az Eucharisztia mély társadalmi jelentéséről: Jézus másokért végzett szolgálatának meghosszabbítása, életének másokért való odaadása.⁴⁰

37 Ecuadori helyi szokás, amelyhez fából készítenek provizórikus tornyokat (vár) a város központi helyszínén, amelyeken pirotechnikai eszközöket helyeznek el teljes magasságban, aztán Úrnapja estéjén az eucharisztikus körmenethez kapcsolódóan gyűjtik meg ezeket a várakat, amelyek tűzijátékkal, mintegy fáklyaként fejezik ki a helyieknek az Oltáriszentség iránti tiszteletét és imádságát. Ez persze ma már egyfajta turistalátványosság is. Más településeken ez a város védőszentjének ünnepéhez kötődik.

38 Vö. ISTENTISZTELETI ÉS SZENTSÉGI KONGREGÁCIÓ, *A népi jámborság és liturgia direktóriuma. Alapelvek és iránymutatók* (2001. XII. 17.) 262. (ford. Domokos György)

39 FERENC pápa, *Evangélium gaudium* kezdetű apostoli buzdítás (2013. XI. 24.) 197. (ford. Diós István)

40 Vö. XVI. BENEDEK pápa, *Sacramentum caritatis* kezdetű szinódus utáni apostoli buzdítása (2007. II. 22.) 88. (ford. Diós István)

Jézus halála összekapcsolódik a szegények melletti döntésével. Jézus Krisztus, bár gazdag volt, szegénnyé lett értünk azért, hogy minket gazdaggá tegyen. (vö. 2Kor 8,9). Az apostolok cselekedetei tanúsága szerint a jeruzsálemi egyházban a kenyértörés a szegényekre kiterjedő szolidaritáshoz kapcsolódik. Pál felháborodik, amiért a korintusiak nem osztják meg az asztalukat, és azt mondja, hogy amikor egybegyűlnek, az már nem az Úr vacsorája (vö. 1Kor 11,20).

- 37 A latin-amerikai teológia és a lelkipásztori tevékenység hittapasztalatában hangsúlyozza az Eucharisztia, a szeretet és az igazságosság közötti kapcsolatot, hangot adva a szegények és a kirekesztettek elsőbbségi opciójának; a teológiai és erkölcsi erényeken alapuló valóságot egy határozottan személyes perspektívában átváltoztató cselekedet által. Ez egy olyan opció, amely nem elfogadás és nem is belenyugvás, inkább az elutasítás és a felmondás momentumát hordozza, az elkötelezettséget mindazon valóságok felszámolása és legyőzése mellett, amelyek, amennyiben fenyegetik az embert és ökológiai környezetét, elzárják és elferdítik Isten üdvözítő tervét.

Montesinos kiáltása

- 38 A latin-amerikai Egyház történetében meg kell emlékezni arról, hogy az első prófétai kiáltás az őslakosok érdekében Hispaniola szigetén az Eucharisztis ünneplése során egy hangzott el 1551 adventjén, amikor Antonio de Montesinos domonkos szerzetes a Keresztelő Jánosra utaló „A pusztában kiáltó szava vagyok” (Jn 1,23) evangéliumi szakasszal kapcsolatban felkiáltott: „Ez a hang, – mondta – azt mondja, hogy mindannyian halálos bűnben vagytok, abban éltek és haltok ezen ártatlan emberek elleni kegyetlenkedések és zsarnokság miatt. Mondjátok, milyen jögon és milyen igazsággal tartjátok ezeket az indiánokat ilyen szörnyű és kegyetlen szolgaságban? Milyen hatalom által vezettek ilyen gyűlöletes háborút ezek ellen az emberek ellen, akik szelíden és békésen éltek saját földjeiken; ahol korábban soha nem látott kegyetlenséggel végtelen sokukat elpusztítottátok? [...] Ők talán nem emberek? Talán nem értelmes lények? Nem vagytok kötelesek őket is úgy szeretni, mint saját magatokat? Nem értitek? Nem érzitek? Hogy alhattok ilyen mély, letargikus álomban?”⁴¹

Bartolomé de las Casas spanyol megbízottat mélyen megérintették az elhangzottak. Később, amikor elgondolkodott Sirák fia könyve 34,21–22 szövegén, amely az igazságtalanságot keményen bírálja, felszabadította rabszolgáit, domonkos szerzetes lett, majd püspökként az őslakosság nagy védelmezője lett.

- 39 Az Eucharisztia ünneplésének, szükségszerűen megvannak a társadalmi, politikai és történelmi implikációi, mint a testvérek lakomájának, ahol senki nem tesz különbséget a személyek között, és amelyből új civilizáció születik, ahogy azt az *Aparecidai Záródokumentum* (2007) is megerősíti. „Dicsőítjük az Urat, mert ezt a földrészt az őslakos népek és kultúrák közösségének és kommunikációjának terévé változtatta. Hálásak vagyunk azért is, hogy a kirekesztett rétegek,

41 CASAS DE LAS, BARTOLOMÉ, *Historia de las Indias* (T. III), Imprenta Miguel Ginesta, Madrid (1875) 365–366. (ford. VNL)

a nők, az őslakosság, az afroamerikaiak, a parasztok és a nagyvárosok peremterületeinek lakói egyre nagyobb szerepet kapnak. Népeink egész – Krisztusra alapozott és általa megváltott – élete reménységgel és örömmel tekinthet a jövőbe.”⁴² Újabbán a Kultúra és Nevelés Dikasztériuma és a az Átfogó Emberi Fejlődés Dikasztériuma által kiadott *Közös nyilatkozat a „felfedezés tanáról”* így ír erről: „A Krisztustól kapott megbízatáshoz hűen a Katolikus Egyház arra törekszik, hogy előmozdítsa az egyetemes testvériséget és minden emberi lény méltóságának tiszteletét.” (n. 1)

42 V CONFERENCIA GENERAL DEL EPISCOPADO LATINOAMERICANO Y DEL CARIBE, *Documento conclusivo de Aparecida* ('Aparecidai záródokumentum') (2007) 128 (ford. VNL).

3. TESTVÉRISÉG A VILÁG GYÓGYÍTÁSÁRA

„Ti adjatok nekik enni” (Lk 9,13)

- 40 Lukács evangélista kenyérszaporításról szóló szövegében nemcsak a mindenki számára bőséges, a jóllakottsáig és még tovább tartó élelem csodája jelenik meg, hanem egy olyan közösség csodája is, amely a Mester köré gyűlve elfogadja a szeretet parancsát; így hozzátéve a magáét és fizikai erőfeszítését, kilép önmagából, hogy táplálja az éhező sokaságot. Ez egy olyan nép prófétai eucharisztikus jele, amely nem zárkózik be templomai benső világába, hanem amelyet az Ura küld, hogy a mai világ életéért és testvériségéért megtört kenyér legyen.

MEGBÉKÉLÉS ÉS ERŐSZAK

- 41 Krisztusnak a világban végzett gyógyító tevékenysége szembeszáll történelmünk drámai valóságával, ahol az általánosan elterjedt erőszaktól egyszerre áldozattá és hóhérrá váltunk. Többnyire katolikus országunkban például hiteltelennek tűnik a megbékélt testvériségről beszélni, főleg, ha felidézünk a börtönökben és az utcákon történeteket, ahol ártatlanok és bűnösök megkülönböztetés nélkül veszítették életüket, ezért az elmúlt néhány év a közelmúlt történelmének legszörnyűbb időszaka volt.

Tudjuk, hogy a megváltás valóságos, de el kell jutnia a végső beteljesedéshez. A világ meggyógyult, a szívében és a sorsában, még akkor is, ha olyan valóságokat fedezünk fel, ahol ez a gyógyulás még nem nyilvánult meg teljesen. Az erőszakkal szembeni felháborodás és a megoldás utáni vágyakozás a gyógyulás biztos valóságáról beszél nekünk. Ezt láthatjuk sok olyan férfi és nő tanúságtételében, akik Krisztus tanúságtételéből kiindulva, az ő küldött tanítványaiként⁴³ képesek voltak más evangéliumi választ adni arra a növekvő erőszakra, amely az egymáshoz való viszonyulásunk „természetes” módját sújtja.

Megbocsátás – Krisztus példája

- 42 Megállapítás és keresés előtt állunk: a világ sérült, sürgősen meg kell találnunk a testvériség útjait és nem szabad hagynunk, hogy az embert és az egész teremtést leromboló erőszak legyőzzön bennünket. Emberemlékezet óta vannak konfliktusban álló társadalmak, ahol testvérgyilkosságra is sor került: testvér öli a testvérét a legkülönbözőbb formákban. A Szentírás is ugyanezt a történetet meséli el, de azzal a bizonyossággal, hogy Isten nem a hóhér, hanem az áldozat oldalán áll.

A keresztény kinyilatkoztatás lefegyverzi az erőszak óhajlásának rejtélyét, nem azért, mert megsemmisíti az utánzás társadalmakat építő dinamizmusát, hanem mert az igaz utánzás irányába terel; azaz nem a hóhér utánzásának, nem is a haragtartó áldozat utánzásának, hanem a megbocsátó áldozat utánzásának irányába, aki maga Krisztus, Isten fia, Isten báránya, aki elveszi a világ bűneit. Mi, keresztények, vasárnaponként az Eucharisztia ünneplése közben magunk elé

43 Cf. V CONFERENCIA GENERAL DEL EPISCOPADO LATINOAMERICANO Y DEL CARIBE, *Documento conclusivo de Aparecida* ('Aparecidai záródokumentum') (2007), 28–29.

állítjuk a Megfeszítettet, aki szeretetből felajánlja életét, aki megtörik és megosztja magát, aki megbocsát a hóhérainak. Egyetlen bosszúsó vagy átkozódás nélkül.

Az áldozatok hangja

- 43 A legyőzöttek hangja tehát feltétele annak, hogy az erőszak véglegesen megszűnhessen. Ez volt például Ferenc pápa tapasztalata is az Egyházon belül elkövetett bántalmazások áldozataival,⁴⁴ valamint az emberi egyenlőtlenség annyi más áldozatával kapcsolatban is.⁴⁵ Hangjuk egy reménykiáltás volt. Habár a történelem azt mutatja, hogy a hóhérok látszólag továbbra is győzedelmeskednek, fel kell ismernünk ugyanennek a történelemnek egy másik állandóját: még mindig vannak igaz emberek, névtelen szentek, akik az életüket adják másokért. És ebben rejlik az Evangélium, és különösen az Eucharisztia átváltoztató ereje: megtapasztalják, átélik és megvalósítják a Jézus Krisztus által megnyitott úttal való közösség cselekedetét, azaz a szeretet cselekedetét a saját életük árán is.

Meggyógyított testvériség: az ingyenesen

- 44 Jézus jelenéseinek húsvéti elbeszélései lehetőséget teremtenek arra, hogy nem az ellenségeskedés, hanem a feltétel nélküliség talaján építsünk közösséget. A Feltámadott Jézus nem azért mutatja meg a Passió sebeit, hogy megbosszulja az elszenvedett megaláztatásokat és üldözze a gyilkosait, hanem azért, hogy mindenkinek hirdesse, hogy higgyenek a megbocsátás és az irgalom örömhírében. A Feltámadott így lehetővé teszi, hogy az Eucharisziát ne a sír szomorúságában dicsőítsük, hanem egy új világ örömeiben, ahol a kiengesztelődést olyan ajándékként lehet ünnepelni, amely a testvérgyilkos kapcsolatokat testvéri közösséggé alakítja át.

A feláldozott Bárány, Jézus Krisztus, e teljes feltétel nélküli cselekedetének köszönhetően az áldozatok nyomorúságos emlékezetéből, akiknek a vére az égbe kiált, átléphetünk egy örömteli emlékezésbe, amely a magában foglalja a testvériségre való felhívást egy mindenkit megbékítő egyetemes cselekedet által. Itt nem csak a bűnösöknek adott kegyelemről vagy az áldozatot eláruló szomorú bűnrészességről van szó, hanem a kiengesztelődésről, arról a képességről, hogy megbocsátás közben magunkévá tegyük a másik nyomorúságát, ami egy új történelem és egy új teremtés előfeltétele.

Maga Isten báránya az, aki teljes mértékben kifejezi a megváltó ajándék eucharisztikus logikáját, mint ahogy azt már Izaiás is meghirdette: „az ő sebei szereztek nekünk gyógyulást” (Iz 53,5). Jézus meghívása: „ti adjatok nekik enni” (Lk 9,13) és a húsvéti Krisztus meghívása az

44 Cf. Papa FRANCESCO, *Discorso. Conferimento delle Insegne di Cavaliere e Dama di Gran Croce dell'Ordine Piano al Sig. Philip Pullella e alla Sig.ra Valentina Alazraki ('Ferenc pápa beszéde Philip Pullella és Valentina Alazrak a IX. Piusz-rend a nagykeresztes lovagjának és nagykeresztes hölgyének járó jelvények átadása alkalmából')* (13 novembre 2021)

45 Cf. Papa FRANCESCO, *Discurso. Encuentro con los pueblos indígenas, primeras naciones, Métis e Inuit ('Ferenc pápa beszéde az őslakosokkal, az első nemzetekkel, a métisekkel és az inuitokkal tartott találkozón')*, Maskwacis, Canadá (25 de julio de 2022); Papa FRANCESCO, *Discorso. Ai Partecipanti all'Incontro promosso dalla "Strategic Alliance of Catholic Research Universities" (SACRU) e dalla Fondazione Centesimus Annus Pro Pontifice ('A Katolikus Kutatóegyetemek Stratégiai Szövetsége és a Centesimus Annus Pro Pontifice Alapítvány által szervezett találkozó résztvevőikhez intézett beszéd')* (11 marzo 2023)

eucharisztikus emlékezetben „ezt tegyétek az én emlékezetemre” (Lk 22,19) biztosít minket arról, hogy nincs más út a testvériség újjáépítésére, mint az életünket adni a végsőkig az örök élet táplálékának hűséges, küldetéssel bíró tanítványaiként. Egy olyan élet, amely felosztja és szétosztja önmagát addig, amíg minden nép és kultúra testvériségének éhségét csillapítani tudja. „Milyen szép lenne, ha mindenki megcsodálhatná, ahogy gondoskodunk egymásról. Ahogy erőt adunk egymásnak és kísérjük egymást. Az én ajándéka teremti meg azt a személyek közötti kapcsolatot, amely nem a "dolgozók" ajándékozásából, hanem önmagunk átadásából jön létre. Minden adományban a saját személyünket ajánljuk fel. „Önátadás”, önmagunkat odaadni azt jelenti, hogy hagyjuk, hogy Isten Lelke, a szeretet minden ereje működjön bennünk, és így utat engedjünk teremtő erejének”.⁴⁶

TEREMTÉS ÉS EGYETEMES TESTVÉRISÉG

- 45 A második világháború befejezése után, tudatában e testvérháború okozta borzalmaknak, a népek kidolgozták Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát (1948), amely véget kíván vetni a Föld népei közötti gyilkos erőszaknak. Az azóta átélte történelmi események azonban rávilágítanak arra, hogy a hataloméhség, mint egy átok, ott lebeg az emberiség feje fölött, és helyet ad az erőszak számos, legyőzhetetlennek tűnő formájának. Hogyan irányítsuk a bennünk élő hatalomvágyat? Hol találunk rá gyógyírt?

Jézus nyomában: alázat és gyengédség

- 46 Jézus története megtanít minket az útra: a kicsinnyé válás a radikális egyszerűségben, és másokkal szembeni „gyengédség” abszolút szelídsége. Az alázatosság együtt jár azzal, hogy felismerjük emberségünk *humuszát*, hiszen ebben a sárban találkozunk egymással, és testvérekként ismerjük fel egymást, hiszen mindannyian ebből a *humuszból* vagyunk. E *humuszból* gyengéden kapcsolódunk az egész teremtéshez. Ezért szükséges és sürgős, hogy megfosszuk magunkat minden felsőbbrendűségi címtől, a közös otthont elpusztító Isten nélküli antropocentrizmus maradványaitól.⁴⁷

A másik és a közém álló érdekeket félre kell tennünk, szegényekké kell válnunk azért, hogy szemtől szembe találkozzunk, hogy egymás szemébe nézzünk, hogy testvériesen átölelhessük egymást. Hiszen az összes különbségen túl testvérek vagyunk. Szegénységünk tudatában sokkal inkább a föld, a tűz, a levegő, a víz és az állatok testvérei leszünk, és tisztelünk majd minden egyes életformát. Az emberi testvériség ezen a kozmikus testvériségen keresztül valósul meg.

Ez a hozzáállás abból áll, hogy visszatérünk az egyszerű életmódhoz, és legyőzzük a minket a felszínen fojtogató, az embereket a tárgyak rabjaivá tevő és a másokkal szembeni egyenlőtlenséget és akadályokat képző fogyasztás kísértését, amely legyőzi a testvériséget, nemcsak az emberiséggel, hanem minden más teremtménnyel is. Ha nem gyakoroljuk az

46 Papa FRANCISCO, *Homília. Santa Misa por la evangelización de los pueblos (Homília a népek evangelizációjáért bemutatott szentmisén)*, Quito (7 de julio de 2015), (ford. VNL)

47 Vö. FERENC pápa, *Fratelli tutti* kezdetű enciklika (2020. X. 3.) 194. (ford. Diós István)

egyetemes testvériség e formáját, az emberi testvériség csupán egy folyamatos veszélyben lévő illúzió marad.

Az egyetemes testvériség lehetséges

- 47 Lehetséges volna az egyetemes testvériség? Igen, ezt alternatív stílusban kell megélni a keresztény közösségeken belül, összegyűlve Krisztus, a megbocsátó áldozat körül, és ennek megvalósítása a történelem tengerében a terjeszkedés olyan hullámain kelti, amelyek alulról és belülről újjáteremthetik a világot. A korai kereszténység egyértelmű bizonyítéka annak, hogy a keresztény hit képes újra feltalálni a társadalmat és a kultúrát, mindezt annak erejével, aki egy asztal köré gyűjt minket és Evangéliumában, valamint testében és vérében táplálékká válik.

Mint nagy hálaadás, az Eucharisztia ünneplése összeköti az eget a földdel, és általa a testvériség művészeivé és a közös otthon bölcs őrzőivé válunk. Ezért az Eucharisztia a fény és a környezeti aggodalmaink motivációjának forrása is, és eligazít minket, hogy minden teremtmény gondviselője legyünk. Nem utasíthatjuk el ezt a lehetőséget: ez a bolygón élő emberi közösség fennmaradásának követelménye.⁴⁸

EGYHÁZ: TANÚSÁGTÉTEL A VILÁG GYÓGYULÁSÁÉRT

- 48 „Az Egyház az Eucharisziából él”⁴⁹ és az Eucharisztia meggyógyítja a világot, ezért szükségszerűen a keresztény közösségre, az Egyházra kell fordítanunk a tekintetünket, az Úr által összegyűjtött férfiak és nők közössége felé, akiket azért gyűjtött össze, hogy Vele legyenek, és elvigyék Igéjének és Testének kenyerét minden nemzetnek. Ez a Jézustól jövő „Ti adjatok nekik enni” (Lk 9,13) felhívás alázatos és gyengéd megtapasztalása. E férfiak és nők, akik saját hivatásuk szerint, mint a só és a világosság vagy a téstában lévő kovász, küldöttek, és arra hivatottak, hogy ennek a gyógyításnak emléke és kovásza legyenek a világban. Az Eucharisztia gyógyító ereje a keresztények tanúságtételében nyilvánul meg, abban, hogy legyenek az a testvéri közösség, az az kifelé nyitott Egyház, amely megéli Krisztus parancsát.

Minden eucharisztikus ünneplésben felhangzanak Jézus szavai: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!” (1Kor 11,24). Mire utal az Úr? Mire kell emlékeznünk? A szeretet emlékezetéről van szó. Arra kell emlékeznünk, hogy Jézus mindvégig szeretett minket, testét és véré, egész életét nekünk adta. Szeretetének emléke megújítja hitünket és felébreszti szeretetünket, beleéljük magunkat Isten botrányos logikájába, amely megrendíti önzésünket: aki meg akarja menteni az életét, elveszíti azt, ha valaki első akar lenni, legyen a legutolsó (vö. Mt 16,25).

Ez átalakítja a mindennapi életet, megnyitja azt, amikor megosztjuk másokkal, válaszol a világ szívében visszhangzó igényre az igazságosság és a béke iránt, és ösztönzi a teremtés védelmét. Minden vasárnap, az Úr napján (vö. Jel 1,10) minden fajból, nyelvből, népből és nemzetből (vö. Jel 7,9) férfiak és nők gyűlnek össze a világon mindenhol az Úr oltára körül, hogy ők együtt

48 Vö. FERENC pápa, *Laudato si'* kezdetű enciklika (2015. V. 24.) 161., 236. (ford. Tózsér Endre SP)

49 II. JÁNOS PÁL pápa, *Ecclesia de Eucharistia* kezdetű enciklika (2003. IV. 17.) 1.

legyenek Krisztus teste világunk szívében.

„Menjetek békével”. Missziós küldetés

- 49 A szentmise végén a hívek közössége lassan szétszélled és szétszóródik, mint a magok a föld barázdáiban. Miután meghallgatták az Igét, megosztották ugyanazt a kenyeret és ittak ugyanabból a kehelyből, a keresztények visszatérnek otthonaikba, iskoláikba, irodáikba, boltjaikba, szórakozóhelyeikre új utakat járva, amelyek a testvériség hálóján keresztül építik az országot. Nem véletlenül szól így a húsvéthétfői közös imádság: „Add meg szolgálóidnak, hogy megéljék a hittel kapott szentséget”.

Így, az „átadott” test elfogyasztása után a keresztények a „sokaság által felajánlott testté” válnak, és szolgálják az Evangéliumot megosztással és gyógyítással az esendőség és a kereszt helyein. A migráció, a szélsőségekkel való szembenállás és a munkaügyi problémák gyakran embertelen megpróbáltatásaiban a keresztények meghosszabítják a kereszt emlékezetének ünneplését, és így teszik élővé és a jelenben aktuálissá a Szolga Evangéliumát, aki önmagát szeretetből átadva meggyógyította a világ bűneit és testvériséget épített.

Az élet, egy meghosszabbított szentmise

- 50 Az Úr vacsorájának valódi ünneplése az, amely Eucharisziává változtatja életünket azért, hogy a világ élhessen.⁵⁰ Az Eucharisziában Jézus meghívja a tanítványok egész közösségét, hogy vegyenek részt ebben az ő életének dinamikáját utánzó cselekedetben, azaz „vegyenek” „töressenek meg” és „osztassanak szét”, hogy az emberiség számára kenyérré váljanak. Azért, hogy emlékezzünk Jézus önfeláldozására, nekünk is azt kell tennünk, amit ő tett a tanítványaival és mindannyiunkkal: megmosni a lábukat, vagyis leereszkedni és szolgálni a testvéreinket. Megmosni a lábukat, megmosni az arcukat és megmosni a szívüket szeretetünkkel és irgalmasságunkkal. Ezért Jézus szeretetének emlékezete nem csupán emlékezés, hanem a szeretet megélése testvéreinkben ma is. A szeretet emlékezete átalakul a szeretet feladatává, és így nyitja meg számunkra a jövőt, a húsvét reménye, a teljes boldogság reménye felé. Nem elég részt venni a szentmisén pusztán azért, hogy „jól érezzük magunkat Istennel”, hanem az a lényeg, hogy Jézus kockázatos szeretete alakot öltjön az életünkben.

Hány édesanya és hány édesapa töri meg az otthon asztalánál megtört kenyér mellett saját magukat, hogy felneveljék a gyermekeiket és jól neveljék őket? Felelős állampolgárként hány keresztény tesz meg mindent azért, hogy megvédje mások méltóságát, különösen a legszegényebbekét, a leginkább mellőzötteket és kirekesztetteket? Honnan merítenek erőt mindehhez? Pontosan az Eucharisziából: a megbocsátó áldozatból, a Feltámadt Úr szeretetének erejéből, aki ma is megtöri nekünk a kenyeret és megismétli nekünk: „Ezt tegyétek az én emlékezetemre!” (Lk 22,19).

50 Vö. FERENC pápa, *Általános kihallgatás*, (2018. IV. 4.) (<https://www.magyarokurir.hu/ferenc-papa/ferenc-papa-mise-mindennapokban-tanusított-krisztusi-magatartasunkban-eri-el-celjat> – ford. Tőzsér Endre)

- 51 Az Eucharisziában egységet alkotunk a Mesterrel és elfogadjuk, hogy minden tanúság belőle fakad. Mivel ő a legfőbb tanú, a mi tanúságtételünk mindig az ő tanúságtételében való részvétel, amely az Ország hirdetésének és a felebarátunknak önmagunk ajándékaként végzett szolgálat formájában jelenik meg. Ez a II. Vatikáni Zsinat kommunió-ekkleziológiájára emlékeztet: „Így válik az Eucharisztia az egész evangelizáció forrásává és csúcspontjává [...], az Eucharisztia az Egyház életének központja és csúcsa”.⁵¹ Igaz, hogy továbbra is fennáll a folyamatos kísértés, hogy a formaságokhoz való ragaszkodás és a vallásosság bensőségessége mögé bújva elmeneküljünk ebből a valóságból, de ha őszinték vagyunk azzal kapcsolatban, amit ünneplünk, azonnal el kell utasítanunk ezt a fenyegetést. A Megfeszítettben a legnagyobb szeretetet és a legkegyetlenebb lenézést látjuk, de a hit a szeretetre összpontosítja figyelmét, ezért nem a gyűlöleté, hanem a szereteté az utolsó szó: „Atyám, bocsáss meg nekik, hisz nem tudják, mit tesznek” (Lk 23,34). Bár a római katona lándzsája a gyilkos erőszak végső szúrásával akarja megpecsételni a bűnt, Isten életet és megváltást fakaszt: vért és vizet (vö. Jn 19,34). Ez egy próféciává és cselekedetté váló tanúságtétel. „Legyünk a remény prófétái, akik Isten szeretetét hirdetik ezekben a válságos időkben, akik elítélik a bűn ideológiáit és szerkezeteit, és akik lemondanak minden, Isten nyáját uraló, birtokló vagy manipuláló vágyról. Tudjuk, hogy a proféta nem a jövő látoka, hanem Isten embere, aki megtanulta olvasni és értelmezni népének történelmét mint üdvtörténetet”.⁵²
- 52 Ez a tanúságtétel mindig és mindenhol áthatja keresztény közösségeink életét. 1954-ben nevezték ki Leonidas Proaño Villalba atyát a Riobambai egyházmegye (Ecuador), az ország legnagyobb indián lakosságú területének püspökévé. A II. Vatikáni Zsinat sugallatát követve lelkipásztori küldetését a szegények előtérbe helyezése köré összpontosította, akik a kizsákmányolt, marginalizált és az oktatáshoz, egészségüghöz, munkához, földhöz, a nyelvük, kultúrájuk és hagyományaik elismeréséhez való jogból kirekesztett őslakos közösségek százainak konkrét arcát jelentették.

Taita (kecsua nyelven atya) Leonidas olyan egyházi közösséget kezdett támogatni, amely a Jézus Krisztussal való találkozásban gyökerezik, amelyet a testvériség jellemez, és amelynek középpontjában az Eucharisztia áll: „Meglátogattam egy közösséget, [...] ahol az emberek előkészítették a liturgiát és az olvasmányokat Isten Igéjéből, amelyek a közösségi szemléletről szóltak az első keresztény közösségekben. Ekkor megkérdeztem tőlük: Ti keresztény közösséget alkottok? Igen. – válaszolták. Megkértem őket, magyarázzák el az őket keresztény közösséggé alakító jellegzetességeket. [...] Elkezdtek mesélni, mi minden teszi őket közösséggé, és hirtelen egy szegényesen öltözött asszony a kezét felemelve szót kért, és sírva ezt mondta: Igen, atyám, itt élő és jól működő keresztény közösség van, én vagyok a tetteik tanúja. A férjem súlyosan megbetegedett, és mivel szegények vagyunk, nem volt pénzünk, hogy Riobambába menjünk,

51 II. JÁNOS PÁL pápa, *Ecclesia de Eucharistia* kezdetű enciklika (2003. IV. 17.) 22., 31. (ford. Diós István)

52 ESPINOZA, Alfredo José, *Carta Pastoral «Profetas de Esperanza»* (‘„A remény prófétái” c. lelkipásztori levél’), Quito (2022) (ford. VNL)

hogy kifizessük az orvost, hogy gyógyszereket vegyünk, nem volt semmink, de a közösség törődött velünk, meglátogatták a férjemet, gyűjtést szerveztek, orvost fogadtak, taxival elvitték őt, kifizették a kezeléseket, amik nagyon drágák voltak. Nekik, a közösségnek köszönhetem, hogy nem vagyok özvegy”.⁵³

- 53 Ha érezzük a csendet a Mons. Óscar Romerót meggyilkoló lövés után, ha hallgatjuk Montesinos hangját, amely továbbra is sürget bennünket, és ha elgondolkodunk közösségeinkben a számtalan férfi és nő tanúságtételén, akik életüket adták a testvériségért, hogy meggyógyítsák a világot, akkor ez annak bizonyítéka, hogy a Feltámadott Keresztrefeszített továbbra is összeköt minket Vele és az ő Atyjával, mert benne: mindnyájan testvérek vagyunk (vö. Mt 23,8).

53 BELLINI, Luciano (c), *Palabras de Liberación. Discursos y homilias de Monseñor Leonidas Proaño ('A felszabadulás szavai. Mons. Leonidas Proaño beszédei és prédikációi')*, Abya Yala, Quito (2009) pp. 58–59. (ford. VNL)

ÖSSZEGZÉS

Eucharisztia: a testvériség zsoltára

„Mindnyájan testvérek vagytok”(Mt 23,8)

- 54 A bűn által okozott seb miatt Ádám megszakította a párbeszédet Istennel, és a testvéri kötelék Ábel vérével szennyeződött. Ezt a sebet Isten fia saját halálával és feltámadásával begyógyította, ennek emlékét ünnepeljük az Eucharishtiában, az új és örök szövetség húsvéti vacsoráján. Az Atya az általa annyira szeretett világnak ajándékozta Fiát, a Fiú pedig szeretetté változik a halálig, mégpedig a kereszthalálig (vö. Fil 2,8). A szeretet örökkévalósága belépett a történelembe.

Az embernek nem kell többé fügefalevelek közé bújni Isten tekintete elől. Krisztus szeretetének fényes tisztasága helyreállítja Isten és az emberek közötti párbeszédet és közösséget. A húsvéti vacsora az új Éden, ahol az ember végre igazi fiúvá válik, és helyet foglal az Ország asztalánál. És ugyanakkor az Eucharisztia a testvériség utolsó vacsorájának termévé válik, mert összeköt minket a Fiúval, aki az áldás kenyere és kelyhe lesz, és testvérekké tesz minket. „Mi ugyanis sokan egy kenyér, egy test vagyunk, mivel mindnyájan egy kenyérből részesülünk.” (1Kor 10,17).

Isten emberré lett Fia legyőzte az Ádám szívét megmérgező és Káin kezét vérrel bemocskoló önzést. Az eucharisztikus lakomán a kenyérral a kezében az Atyához intézi hálaadó imáját és így megváltja az Istenről mint az ember ellenségéről élő torz képet. És azzal, hogy megtöri a kenyeret és szétosztja tanítványainak, meggyógyítja a megsebzett testvériséget. Az Eucharisztia valójában a szeretetünk meggyógyítása. Krisztus imádságában mindannyiunknak különleges helye van, mert mindannyiunkat közösségre hív: „legyenek mindnyájan egyek” (Jn 17,21). Ugyanakkor ez az Eucharishtiában született új „mi” nem marad az utolsó vacsora zárt helyén, hanem a valós és látható felebarátunk kölcsönös szolgálata felé irányít minket, vagyis az eucharisztikus szeretet kiárad, hogy meggyógyítsa a világ sebeit.

- 55 Latin-Amerikában az egyházi közösségek eucharisztikus dinamizmusa az Ige „ünnepi” meghallgatásában és a „kenyértörésben” találta meg létfontosságú központját. Hasonlóan a jeruzsálemi egyházhoz, ahol Jakab, Péter és János az elismerés, a közösség és a küldetés jeleként megszorította Pál és Barnabás kezét azzal a kéréssel: „Csak legyen gondunk a szegényekre” (Gal 2,10), mi is ezt tesszük ma minden Eucharishtiában.

Az Atyaisten válasza az emberi testvériség utáni vágyra Jézus Krisztus személyében található, aki szeretetből az élet kenyere lett azért, hogy begyógyítsa a világ sebeit. Ezért az Egyháznak mindig ki kell lépnie, és meg kell újítania evangelizáló tevékenységének termékenységét, miközben Jézus Krisztus testét azonosítja felebarátja, az utolsó, a legkisebbek, az emberségben szenvedők bántalmazott testével, és az élet, a közelség, a szeretet és a méltóság ugyanolyan gesztusaival kell őket szolgálnia, ahogy Krisztus is tette a legkisebbekkel. Az Eucharisztia csak

így maradhat az Ige és az Élet kenyere, amely begyógyítja a világ legkisebbjeinek és elfeledettjeinek a sebeit.

- 56 Jorge Mario Bergoglio bíboros, amikor Buenos Aires érseke volt, arról prédikált, hogy az Eucharisztia Isten szeretetének bélyege rajtunk: „Hogy a szétszított kenyér töltse meg és változtassa üres kezeinket teli kezekké azzal a „tömött, megrázott és túlsorduló” mértékkel, amit az Úr azoknak ígér, akik bőkezűen bánnak talentumaikkal. Hogy az Eucharisztia édes súlya hagyja a szeretet jelét kezeinken, hogy Krisztus által felkenve a leggyengébbeket befogadó és megtartó kezekké váljanak. Hogy a felszentelt kenyér melege azzal a tényleges vággyal égjen a kezünkön, hogy megosszuk ezt a nagy ajándékot azokkal, akik éheznek a kenyérré, az igazságra és Istenre”.⁵⁴
- 57 Az Egyház, amennyiben Krisztussal egyesül, a megváltás egyetemes szentsége.⁵⁵ Ha Krisztus közösség, az Egyház is közösség, és nemcsak az emberek között, hanem „őáltala, ővele és őbenne” közösség Isten Szentháromságának örök szeretetével. A Krisztus szívéből született Egyház küldetése a mindenkit magába foglaló és senkit ki nem hagyó eucharisztikus szeretetben megélt új testvéri kapcsolatok létrehozása. Ugyanakkor az Eucharisztia a világ oltára, ahol felemelkedik az Istennek szóló hálaadás és megújul az egész teremtésről való gondoskodás és az élet szövetsége.
- 58 Az „eucharisztikus” asszonnyal, Szűz Máriával,⁵⁶ az életét népünkért feláldozó Szent Marianita de Jesússzal⁵⁷ és az Eucharisztia vértanújával, Boldog Emilio Moscosoval⁵⁸ közösségben egyesülünk minden emberrel, és az egész teremtés hangjaként zengjük közös otthonunkból a testvériség zsoltárát:

*Naciones, pueblos, territorios, ¡gente!,
tanto vecino y familiar, cuantas parejas
rotos y amargos, divisos y dispersos,
pólvora triste que desangra a tantos,
drogas que ahogan lo vital y el canto...*

*Perdona, Señor, mi intransigencia
esta absurda señal de barro mío
que me aparta de lo humano y lo divino,*

54 BERGOGLIO, JORGE MARIO, *El verdadero poder es el servicio ('A szolgálat a valódi hatalom')*, Claretiana, Buenos Aires (2013) 243–244. (ford. VNL)

55 Vö. II. Vatikáni Zsinat, *Lumen gentium* kezdetű dogmatikus konstitúció az Egyházzal (1964. XI. 21.) 1–2.

56 Vö. II. János Pál pápa, *Ecclesia de Eucharistia* kezdetű enciklika (2003. IV. 17.) 53–58.

57 Marianita de Jesús Paredes Flores (Quito, 1618–1645), „Quito fehér lilioma”. Az első ecuadori szent, aki felajánlotta életét a szörnyű járvány sújtotta országa megmentéséért. 1946-ban az Ecuadori Kongresszus a „Haza Hősnője” címet adományozta neki.

58 Salvador Víctor Emilio Moscoso Cárdenas (Cuenca, 1846 – Riobamba, 1897). Jezsuita pap, akit a hit elleni gyűlöletből gyilkoltak meg a forradalmi rezsimhez hű katonák a Riobambát vérellenő testvérgyilkos harcban.

*que fractura lo fraterno y te entristece,
discreta presencia, tú, en pan y vino.*

*Sangre humana por humanos derramada
es sangre hermana de ruta fratricida.
Mira, Señor, benevolente y magno
la mente trunca, el corazón rajado,
los labios suplicantes de acogida,
en tu amante corazón sean asilados.*

*Perdona, Señor, mis egoísmos,
la ternura que no se transparenta,
mi afrontado dolor que aun siendo mío
eres tú quien lo asume en el madero,
discreta presencia, tú, en pan y vino.*

*Ayúdanos tú, Señor, a ser Iglesia,
en sinodal camino, siempre hermanos
y ya sin odios, egoísmos ni rencores
saborear íntima paz de diálogo y amores,
tu bálsamo que sana lasheridas,
las heridas del mundo que a ti claman.*

Nemzetek, népek, területek, emberek!
Megannyi szomszéd és családtag, mint megtört
és megkeseredett pár, megosztva és szétszórva,
sokakat elvéreztető szomorú lőpor,
életeket és énekeket fojtogató drogok...

Bocsásd meg, Uram, makacsságomat,
Gyalázatosságom furcsa jelét,
mely eltávolít emberitől és istenitől,
mely darabokra töri a testvérit és elszomorít téged
titkos jelenlét kenyérben és borban.

Ember által kiontott emberi vér
a testvérgyilkos út testvérvére.
Nézd, Uram, jóakarátú és nagy,
a csonka elmét és megszakadt szívet,
a menedékért könyörgő ajkakat,
szerető szívedbe fogadd be.

Bocsásd meg, Uram, önzésemet,
a gyengédségem elrejtését.
Fájdalmamat, bár az enyém,
mégis te hordozod a keresztfán,
te, titkos jelenlét kenyérben és borban.

Segíts nekünk, Uram, hogy egyház legyünk,
a szinodális úton, testvérek mindig, gyűlölet,
önzés és neheztelés nélkül,
hogyan megízleljük a párbeszéd és a szeretet
balzsamodat, mely sebeket gyógyít,
A világ feléd kiáltó sebeit.

MELLÉKLETEK

1.

IMÁDSÁGA

A QUITÓI 53. NEMZETKÖZI EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS

Urunk, Jézus Krisztus,
Mennyből alászállott élő kenyér:
Nézd, ahogy szíved népe
Ma dicsőít, imád és áld Téged.

Te, aki asztalod köré gyűjtesz, hogy Testeddel táplálj minket,
add, hogy legyőzzünk minden megosztottságot, gyűlöletet és önzést,
és igaz testvérekként,
a Mennyei Atya gyermekeiként egyesüljünk.

Küldd el nekünk a szeretet Lelkét,
hogy amikor a testvériség útjait,
a békét, a párbeszédet és a megbocsátást keressük,
együttműködjünk a világ meggyógyításában.

Ámen.

2.

A LOGÓ

A KERESZT

Krisztus keresztje belép a világ testébe, hogy begyógyítsa a bűn által okozott nyílt sebeket. Ahol az emberiség a legnagyobb erőszakot szabadította Isten Bárányára, azon a helyen Isten kicsordult a Jézus nyílt sebéből kifolyó víz és vér jeleiből. A Megfeszített Feltámadott mindenkit az Atyával megbékélt testvéreként ölel magához.

A SZÍV

Krisztus nyílt szíve a kereszten az új dolgokat teremtő szeretet forrása. Sebe az élet és a megbocsátás forrása. A feltámadott nyílt sebei a szeretet sebesülései, amelyek meggyógyítják az emberiséget sújtó gyűlölet, az ellenségeskedés, az erőszak és a halál sebeit.

AZ OSTYA

Az ostya az Eucharisziára, az egész keresztény élet csúcsára és forrására emlékeztet. Új irányt kínál az emberiség történelmében, mert Isten továbbra is összegyűjti a népét, napkeletől napnyugatig, és az Élet igéje és a Mennyből alászállott élő kenyér körül egyesíti őket. Az Eucharisztia a testvériség köteléke: ha a bűn meg is szakítja, az Eucharisztia ünneplése egy asztalnál egyesít minket, mint egyazon Mennyei Atya gyermekeit.

QUITO

Quito, egy város a világ másik felén, a nulla szélességi fokon, kitarja sátrát, hogy egy hatalmas eucharisztikus várossá váljon, ahol mindannyian meghívást kapunk, hogy építsük egy olyan testvériség álmát, amelyet Krisztus teljes szeretete váltott meg és gyógyított meg, aki a történelemnek ebben az órájában azt mondja nekünk: „Mindnyájan testvérek vagytok” (Mt 23,8).

3.

HIVATALOS HIMNUSZ

“En torno a tu mesa”

Rit. Fraternidad para sanar el mundo
eso nos muestras, Señor, desde la cruz.
Tú nos congregas en torno a tu mesa
y nos enseñas al hermano a amar.

1
Con tu cuerpo y sangre, misterio divino,
te haces presente aquí en el altar.
Tú estás con nosotros en el pan y el vino
que reconcilian, que dan vida y paz.

2
Señor amigo, Palabra de Dios,
tu nos invitas a ser fraternidad.
Por ti aquí estamos y eres alimento
que nos llena de amor para sanar.

3
Fraternidad es más que una palabra,
es un abrazo olvidando el rencor,
es dar la mano al pobre y desvalido,
es consolar al hermano en la aflicción.

4
Tú nos enseñas a amar al más pequeño,
ustedes son todos hermanos, sean uno.
Desde Ecuador, para el mundo entero,
anunciamos: Tú eres la vida, Jesús.

Refrén Testvériséget a világ gyógyítására,
mutatsz nekünk, Urunk, a keresztről,
Asztalod köré gyűjtesz minket,
és megtanítod, hogy szeressük testvéreinket.

1
Testeddel és véreddel, isteni titok,
jelen vagy itt, az oltárnál,
Velünk vagy a megbékélést,
életet és békét adó kenyérben és borban.

2
Uram, barátom, Isten igéje,
meghívsz minket a testvériségre.
Érted vagyunk itt, te vagy a táplálék,
amely szeretettel tölt el, a gyógyulásért.

3
Testvériség, több ez, mint egy szó,
ez haragot feledtető ölelés,
a szegénynek és védtelennek karnyújtás,
a bánatos barátnak vigasz.

4
Megtanítasz, hogy szeressük a legkisebbet:
mind testvérek vagytok, legyetek egyek!
Ecuadorból az egész világnak azt hirdetjük:
Te vagy az élet, Jézus.

Música: Marco Antonio Espín
Landázuri
Letra: Marco Antonio Espín
Landázuri y Solideo

RITUALE ROMANUM:

A szentáldozás szertartása és az Eucharisztia imádása a szentmisén kívül

Az Eucharisztikus Kongresszusok

109. Az eucharisztikus kongresszusok, amelyek a modern időkben az Eucharisztia imádatának különleges megnyilvánulásaként kerültek be az Egyház életébe, olyan *statió*nak tekintendők, ahová egy közösség meghívja az egész helyi egyházat, vagy egy helyi egyház meghívja más régiók vagy nemzetek, sőt a világ egyházait abból a célból, hogy valamilyen különleges szempont alapján együtt mélyítsék el az Eucharisztia misztériumát és a szeretet és az egység nevében nyilvánosan imádják azt. Az ilyen kongresszusoknak a hit és a szeretet valódi jelének kell lenniük a helyi Egyház teljes részvétele és a többi Egyház jelentős hozzájárulása révén.

110. Mind a helyi, mind a többi Egyházban el kell készíteni a megfelelő tanulmányokat a megrendezésre kerülő kongresszus helyszínéről, témáiról és programjáról, hogy megfeleljen a valós igényeknek, és előmozdítsa a teológiai tanulmányok előrehaladását és a helyi egyház javát. Ehhez a kutatómunkához szükséges a teológusok, a Szentírás, a liturgia, és a lelkipásztori tevékenység ismerőinek, valamint a humán tudományokban jártas szakértőknek a tanácsadása.

111. Egy kongresszus megrendezéséhez szükséges:

- a) Egy mélyebb és kulturálisan megfelelőbb katekézis az Eucharisziáról, különösen mint az Egyházban élő és cselekvő Krisztus misztériumáról, igazodva a különböző csoportok adottságaihoz.
- b) A szent liturgiában való aktívabb részvétel, ösztönözve Isten Igéjének vallásos meghallgatására és a közösség testvéri szeretetére.
- c) A segítség eszközeinek keresése, valamint társadalmi programok elindítása az emberi fejlődés és az egyházi és a világi javak megfelelő elosztása érdekében az őskeresztény közösség példáját követve, hogy az Evangélium kovásza a mai társadalom éltető erejeként és a jövő társadalmának zálogaként elterjedjen az egész világon.

112. Az eucharisztikus kongresszus megrendezéséhez szükséges feltételek:

- a) Az Eucharisztia ünneplése valóban legyen az a központ és csúcspont, amelyre minden kezdeményezés és kegyességi gyakorlat irányul.
- b) Isten igéjének ünneplése, a katekézisek és egyéb nyilvános előadások esetén törekedni kell a kitűzött témák elmélyült tanulmányozására, és hatékony megvalósíthatóságuk érdekében a gyakorlati szempontok közérthető kifejtésére.
- c) Lehetőséget kell biztosítani a közös imádságra és az Oltáriszentség hosszan tartó imádsására néhány, az áhítat e gyakorlatára alkalmasnak ítélt templomban.
- d) Ami a körmenetek szervezését illeti, ahol az Oltáriszentséget nyilvános énekekkel és imádságokkal kísérve körbeviszik a város utcáin, az eucharisztikus körmenetekre vonatkozó szabályokat kell betartani, figyelembe véve a helyi társadalmi és vallási viszonyait.

ECUADOR EVANGELIZÁCIÓJA

Ecuador őslakosságának 16. századtól kezdődő evangelizációja a szerzetesek és az egyházmegyés papok plébániákról végzett lelkipásztori munkájának eredménye. Azokat a plébániákat, amelyek közösségét őslakosok alkották *doctrináknak* nevezték. A *doctrinák* az Egyház és a spanyol korona számára az evangelizáció ideális intézményei voltak, amelyek közösségben fejlődtek anélkül, hogy a helyi lakosságot a megszokott környezetéből kiszakították volna. Az eredmények a katolikus hitre való áttérésben, Krisztus igéjének elfogadásában és gyakorlásában mutatkoztak.

A 16. században spanyol keresztények a királyuk nevében birtokba vették a Kolumbusz Kristóf által 1492-ben felfedezett területeket, amelyeket ma Latin-Amerika néven ismerünk. A pápa legitimálta Spanyolország javára ezt a folyamatot, és kötelezte uralkodóit az Evangélium terjesztésére a felfedezett népek körében, megbízta őket e területek egyházi igazgatásával, valamint az ő felelősségükre bízta a hitélet anyagi hátterének biztosítását és a misszionáriusok odajuttatását is.

A hódító seregekhez különböző csoportok csatlakoztak, többek között a papság tagjai, akik kettős szerepet töltöttek be: papok és misszionáriusok voltak. Az Ibériai-félszigetről akkoriban érkezők vallásos életet éltek, és ugyanilyen lelkiületű társadalmat akartak megvalósítani a mi földrészünkön is. A betegségek és a haláltól való félelem miatt sürgetővé vált a papság jelenléte. A kard és a kereszt egyazon terv két ága voltak. Régióink evangelizációja az Inka Birodalom gyarmatosítási folyamatának részét képezte, amely Atahualpa meggyilkolása után a gyarmati rend kialakulásával összeomlott.

Ferencesek, mercedáriusok és domonkosok érkeztek ide a spanyol seregek papjaiként, később csatlakoztak hozzájuk az ágostonosok és a jezsuiták is. Sokuk már rendelkezett a kontinens más részein szerzett hittérítői tapasztalattal, ahol az evangelizáció már előrébb járt. Ezt a készséget a többistenhitet, bálványimádást és többnejűséget gyakorló őslakos közösségek személyes megtérítéséből, valamint az adott rend testvérei által megosztott tapasztalatokból szerezték, ami egy fontos előkészítő lépés megtételére sarkallta őket: előbb ismerjék meg Quito vidékének népét, a nyelvüket, társadalmi szerkezetüket, hitüket, szokásaikat és hagyományaikat. Tudták, hogy a keresztény hitre térítés legjobb módja az, ha anyanyelven zajlik és a gyermekekkel, a törzsfőnökök utódaival kezdik, szüleik engedélyével. Nem erőltették az azonnali megtérést, megvárták, amíg az őslakosok elfogadják a vallást, miután megfigyelték a keresztények szokását, a misszionáriusok egyszerű és szigorú életét és a velük való kedves bánásmódot. A meggyőzést részesítették előnyben, tiszteletben tartva a katekumenek szabadságát és méltóságát. A korai évek elnyomó hangvétele átadta helyét a meggyőzésnek. A hittérítő tapasztalat arra a következtetésre jutott, hogy a hit a

kényszerítéssel összeegyeztethetetlen megnyilvánulás. Az igehirdetésnek szabadnak kellett lennie, akárcsak a hit elfogadásának vagy elutasításának.

A szerzeteseknek, amikor Quito 1534-es spanyol alapítása előtt először kerültek kapcsolatba a területek lakosságával – amely a kereszténység fejlődését meghatározó történelmi és időbeli hivatkozási pont –, erőfeszítéseket kellett tenniük azért, hogy közel kerüljenek a lakossághoz keresztény hitre térítésük érdekében. Ők meglepődve és bizalmatlanul közeledhettek a megszállókhoz, és érdeklődhettek a nyakukban viselt kereszték és érmek, valamint a szerzetesek habitusának övére erősített rózsafüzérek gyöngyeinek jelentéséről. Érdeklődve nézhették a titokzatos keresztet, amit az újonnan érkezettek jobb kezükkel arcukra és mellkasukra rajzoltak, és a különös szertartást, amelyet a pap vezetett, aki előtt a többiek áhítatosan letérdeltek, és olyan mondatokat ismételtettek, amelyeket csak az idegenek értettek. Az expedíciókon és a hódítóutakon az első lépés mindig a vándormisszió volt.

Térségünkben gyorsan terjedt a kereszténység a városias területekről kiindulva, és annak érdekében, hogy értékeljék az eredményeket és megfelelő intézkedéseket hozzanak a elért eredmények további előmozdítása és megőrzése érdekében, a főpapok metropolitai tanácskozásokat és tartományi zsinatokat hívtak össze. Ezek az egyházi gyűlések megerősítették a missziós és lelkipásztori tevékenységet, valamint az őslakos népesség jogait és szabadságjogait minden olyan kérdésben, amely megtérésüket, hitük megőrzését és a velük való jó bánásmódot érinti. Itt vetődött fel a katekizmusok és szentbeszédok anyanyelven történő megfogalmazása és terjesztése is. Elismerték a törzsfőnökök hittérítési szolgálatban betöltött lelkipásztori kisegítő szerepét. A memorizálás módszere és pedagógiája megkerülhetetlen volt: képekkel, zenével, énekekkel dolgoztak. A misszionáriusok életének tanúsága, az őslakos elit együttműködése és a már megkeresztelkedettek tapasztalata segítette az Evangélium terjesztésének lelkipásztori feladatait, az őslakos népek egyre inkább keresték a keresztség és a többi szentséghez járulás lehetőségét, valamint alakították a népi áhitatot. Az evangéliumi üzenet hordozói semmit nem kisebbítettek ezeken az eredményeken, mert voltak közöttük igen jeles püspökök, szerzetesek és papok, akik meghagyták az utókorak gondolataik és munkásságuk nyomait.

Az evangelizáció ereje elfedte az őslakos civilizációk gyakorlatait és hiedelmeit, és hatékony eszközként működött az európai szokások és gyakorlati ismeretek integrálásában. A misszionáriusok egyszerűen voltak evangelizálók és az új mesterségek és szokások mentorai.

TARTALOM

<i>Bemutató</i>	p.	3
BEVEZETÉS		
Álom a testvériségről „ <i>Mindnyájan testvérek vagytok</i> ”(Mt 23,8).....“		4
1. MEGSEBZETT TESTVÉRISÉG		
„ <i>Hol van a testvéred?</i> ”(Ter 4,9)	“	8
Isten teremtő szándéka: gyermekek és testvérek.....	“	8
Bűn: az isteni atyai kapcsolat megszegése.....	“	9
Eltorzult testvériség: testvérből ellenség	“	9
2. A KRISZTUSBAN MEGVALÓSULT TESTVÉRISÉG		
„ <i>Nézzétek, milyen kedves és jó, ha egyetértésben élnek a testvérek!</i> ”(Zsolt 133,1).....		13
Eucharisztia, a történelem összegzése	“	13
Eucharisztia, a megvalósult testvériség.....	“	15
A testvériség az utolsóknélkül nem testvériség.....	“	17
3. TESTVÉRISÉG A VILÁG GYÓGYÍTÁSÁRA		
„ <i>Ti adjatok nekik enni</i> ”(Lk 9,13)	“	20
Megbékélés és erőszak	“	20
Teremtés és egyetemes testvériség	“	22
Egyház: tanúságtétel a világ gyógyulásáért	“	23
ÖSSZEGZÉS		
Eucharisztia: a testvériség zsoltára „ <i>Mindnyájan testvérek vagytok</i> ”(Mt 23,8).....“		27
MELLÉKLETEK		
1. A Kongresszus imája	“	32
2. A logó	“	33
3. Hivatalos inno	“	34
4. Rituale romanum	“	35
5. Ecuador evangelizációja.....	“	36